

Civilutskottets betänkande 2020/21:CU26

Översyn av resegarantisystemet

Sammanfattning

Utskottet föreslår med stöd av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § första stycket riksdagsordningen ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör låta utreda det nuvarande resegarantisystemet.

Behandlade förslag

Utskottet lägger på eget initiativ fram ett förslag till tillkännagivande.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Utskottets överväganden.....	5
Översyn av resegarantisystemet.....	5
Bakgrund.....	5
Utskottets ställningstagande.....	12

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Översyn av resegarantisystemet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen snarast bör låta utreda det nuvarande resegarantisystemet och tillkännager detta för regeringen.

Stockholm den 9 mars 2021

På civilutskottets vägnar

Larry Söder

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Larry Söder (KD), Johan Löfstrand (S), Carl-Oskar Bohlin (M), Elin Lundgren (S), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Mikael Eskilandersson (SD), Leif Nysmed (S), Ola Johansson (C), Momodou Malcolm Jallow (V), Lars Beckman (M), Roger Hedlund (SD), Sanne Lennström (S), Joakim Järrebring (S), Angelica Lundberg (SD), Emma Hult (MP), David Josefsson (M) och Juno Blom (L).

Redogörelse för ärendet

Enligt 9 kap. 16 § första stycket riksdagsordningen får ett utskott väcka förslag hos riksdagen i ett ämne som hör till dess beredningsområde (utskottsinitiativ).

Den 4 februari 2021 anmälde ledamoten från Centerpartiet ett förslag till utskottsinitiativ om behovet av att utreda kompletteringar till den nuvarande resegarantilagen. Sedan förslaget bordlagts ett par gånger beslutade utskottet den 25 februari 2021 att förslaget skulle beredas med syftet att utskottet skulle lägga fram ett förslag för riksdagen genom ett utskottsinitiativ

Utskottets överväganden

Översyn av resegarantisystemet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen snarast bör låta utreda det nuvarande resegarantisystemet och tillkännager detta för regeringen.

Bakgrund

Regler om återbetalning vid inställda resor m.m.

Paketresedirektivet

Direktivet (EU) 2015/2302 om paketresor och sammanlänkade researrangemang (paketresedirektivet) är ett s.k. fullharmoniseringsdirektiv, såvida inte annat föreskrivs i direktivet. Syftet med direktivet är att anpassa regelverket till utvecklingen på resemaknaden. Direktivet innehåller nya, ändrade eller förtydligade regler när det gäller t.ex. arrangörens ansvar för att fullgöra paketresan och resenärens rätt att avboka en paketresa. Direktivet innehåller även mer preciserade bestämmelser om det skydd vid obestånd som ska tillhandahållas vid försäljning av paketresor och sammanlänkade researrangemang.

Paketreselagen

Den 1 augusti 2018 trädde paketreselagen (2018:1217) i kraft. Tillsammans med resegarantilagen (se nedan) genomför lagen paketresedirektivet i svensk rätt (prop. 2017/18:225–226, bet. 2017/18:CU29, rskr. 2017/18:373–374).

Paketreselagen gäller för paketresor som näringsidkare säljer eller erbjuder till försäljning och för sammanlänkade researrangemang som näringsidkare genom förmedling eller på annat sätt underlättar uppkomsten av. Med paketresa avses i lagen en kombination av minst två olika typer av resetjänster som avser samma resa om resetjänsterna sätts ihop av en näringsidkare innan ett avtal om samtliga resetjänster ingås, eller om resetjänsterna i annat fall tillhandahålls eller anskaffas på vissa sätt som anges i lagen. En resetjänst kan vara transport, boende, hyra av bil eller motorcykel eller en turisttjänst. En turisttjänst kan t.ex. vara ett teaterbesök eller ett idrottsevenemang.

Med sammanlänkat researrangemang avses ett arrangemang som innehåller minst två olika typer av resetjänster som, utan att vara en paketresa, avser samma resa där resetjänsterna köps genom separata avtal med en eller flera resetjänstleverantörer, om en näringsidkare genom förmedling eller på annat sätt underlättar resenärens separata val och betalningar av resetjänsterna vid

ett enda besök hos eller en enda kontakt med näringsidkarens försäljningsställe, eller på ett riktat sätt förmedlar eller på något annat riktat sätt underlättar ett köp av minst ytterligare en resetjänst från en annan näringsidkare och avtalet om den resetjänsten ingås inom 24 timmar från det att bokningen av den första resetjänsten bekräftades. För att ett researrangemang som består av två olika typer av resetjänster, där en eller flera resetjänster är turisttjänster, ska vara ett sammanlänkat researrangemang krävs att turisttjänsten eller turisttjänsterna står för en betydande del av värdet på arrangemanget eller att den eller de på något annat sätt utgör ett väsentligt inslag i arrangemanget.

Paketreselagen är tvingande till resenärens förmån. Med *resenär* avses en fysisk person som avser att ingå ett avtal som omfattas av lagen eller som har rätt att resa till följd av ett sådant avtal.

En resenär får enligt lagen avbeställa en paketresa innan den har påbörjats. Resenären ska i så fall betala en avbeställningsavgift om arrangören begär det, och rätten att ta ut en sådan avgift framgår av paketreseavtalet. Arrangören får dock inte ta ut någon avgift om genomförandet av paketresan väsentligen påverkas av oundvikliga och extraordinära omständigheter på resmålet eller i dess omedelbara närhet. Detsamma gäller om transporten av passagerare till resmålet väsentligen påverkas av oundvikliga och extraordinära omständigheter (3 kap. 1 §).

Arrangören får ställa in en paketresa om den inte kan genomföras på grund av oundvikliga och extraordinära omständigheter (3 kap. 8 § andra stycket).

Som exempel på när en resenär kan undgå avbeställningsavgift vid avbokning och när en arrangör har rätt att ställa in en paketresa nämns i förarbetena bl.a. större risker för människors hälsa eller utbrott av allvarlig sjukdom vid resmålet. Vid bedömning av de aktuella förhållandena kan de särskilda reserekommendationer som Utrikesdepartementet utfärdar beaktas (se prop. 2017/18:225 s. 123 och 130).

Om resenären avbeställer paketresan eller arrangören ställer in den ska arrangören utan onödigt dröjsmål och senast inom 14 dagar betala tillbaka det som resenären har betalat för resan (3 kap. 9 §).

Resegarantilagen

Den 1 augusti 2018 trädde resegarantilagen (2018:1218) i kraft. Resegarantilagen genomför paketresedirektivets bestämmelser om skydd vid obestånd. Lagen tillämpas på sådana paketresor och sammanlänkade researrangemang som omfattas av den nya paketreselagen. Med resegaranti avses ett skydd mot ekonomisk skada som kan drabba resenärer till följd av insolvens hos arrangörer av paketresor eller näringsidkare som genom förmedling eller på annat sätt underlättat uppkomsten av sammanlänkade researrangemang (2 §).

Resegarantin gäller inte vid köp av endast flygbiljetter (jfr nedan om s.k. stolsförsäljning och EU:s flygpassagerarförordning).

Arrangörer av paketresor är skyldiga att se till att paketresorna omfattas av en resegaranti som är godkänd enligt resegarantilagen. Detsamma gäller näringsidkare som genom förmedling eller på annat sätt underlättar

uppkomsten av sammanlänkade researrangemang när det gäller sådana arrangemang (4 och 5 §§). Lagen möjliggör insolvensskydd i olika former så att aktörerna har möjlighet att välja den lösning som bäst passar deras verksamhet. Resegarantin ska bestå av en betalningsutfästelse av en bank, ett kreditmarknadsföretag eller ett försäkringsbolag och som fullgörs efter uppmaning, en försäkring, deponerade medel eller något annat liknande åtagande (13 §).

Resegarantin ska säkerställa att de betalningar som görs för resan betalas tillbaka till resenären i den utsträckning reseavtalet inte fullgörs till följd av insolvens hos arrangören. Resegarantin ska också säkerställa hemtransport och inkvartering, om det behövs i avvaktan på hemtransporten. Resegarantin ska omfatta rimligt förutsebara kostnader (6–8 §§).

Resegarantin ska ge resenärerna rätt till ersättning som utan onödigt dröjsmål betalas ut när det står klart att en resetjänst inte kommer att fullgöras inom skälig tid och det är sannolikt att det beror på insolvens hos arrangören eller den näringsidkare som genom förmedling eller på annat sätt underlättat uppkomsten av ett sammanlänkat researrangemang (9 §).

Kammarkollegiet prövar om det finns skyldighet att ordna resegaranti och om resegarantin kan godkännas. Kammarkollegiet prövar även en begäran om ersättning från en resegaranti om inte annat följer av de villkor som gäller för resegarantin.

Den som själv har avbokat en paketresa t.ex. på grund av att Utrikesdepartementet avråder från resor till resmålet får inte ersättning ur en resegaranti vid en efterföljande konkurs.

Stolsförsäljning

Enligt den tidigare resegarantilagen, som upphävdes 2018, gällde skyldigheten att ställa säkerhet även för en transport som genomförs tillsammans med en paketresa, s.k. stolsförsäljning. Den nya resegarantilagen omfattar inte denna typ av resetjänster. När lagen kom till gjordes bedömningen att ett borttagande av kravet på resegaranti för denna typ av resetjänst sannolikt inte skulle medföra några större konsekvenser för konsumentskyddet i praktiken (prop. 2017/18:226 s. 22 f.).

Resegaranti vid force majeure

Enligt den tidigare resegarantilagen fick resegarantin tas i anspråk när en resa som omfattades av garantin ställdes in eller av annan anledning inte blev av eller avbröts. Det krävdes inte att skälet till att resan inte fullföljdes var att arrangören eller återförsäljaren var insolvent. Resegarantin kunde tas i anspråk även då en resa ställdes in eller avbröts t.ex. på grund av en omständighet som kan betraktas som force majeure. Som framgår ovan gäller den nya resegarantilagen däremot endast vid insolvenssituationer. När lagen kom till ansågs det inte lämpligt att reseaktörerna skulle få en mer långtgående skyldighet att ersätta resenärerna vid force majeure än vad som följer av paketresedirektivet (prop. 2017/18:226 s. 36 f.).

EU:s flygpassagerarförordning

Bestämmelser om ersättning vid inställda resor finns även i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 261/2004 av den 11 februari 2004 om fastställande av gemensamma regler om kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar och om upphävande av förordning (EEG) nr 295/91 (flygpassagerarförordningen).

Om ett flygbolag ställer in en flygning (oavsett orsak) måste det enligt förordningen erbjuda passagerarna antingen återbetalning av biljettpriset inom sju dagar eller ombokning av resan (artikel 8).

Vouchrar och liknande värdebevis omfattas inte av resegarantin

I maj 2020 gav regeringen Kammarkollegiet i uppdrag att skyndsamt ta fram, tillgängliggöra och sprida information till paketresearrangörer och resenärer som tydliggör om och under vilka omständigheter vouchrar och liknande värdebevis som avser paketresor och sammanlänkade researrangemang som erbjuds till resenärer omfattas av en ställd resegaranti (Fi2020/02119/KO). Kammarkollegiet redovisade uppdraget i en rapport den 31 augusti 2020 (dnr 1.1-04820-2020).

Kammarkollegiets bedömning var att vouchrar och liknande värdebevis som researrangörer erbjuder till sina kunder vid inställda resor i stället för återbetalning i pengar *inte* omfattas av reseföretagets resegaranti. Kammarkollegiet anförde bl.a. följande:

Nuvarande resegarantisystem innebär att resegarantin ska ställas vid erbjudandet av en paketresa medan resenären kan få ersättning ur den ställda resegarantin först efter att paketreseavtalet har ingåtts. Att resenären får en voucher/värdebevis som uppfyller definitionen för en paketresa innebär inte enligt Kammarkollegiets mening att vouchern/värdebeviset utgör ett sådant paketreseavtal som uppstår när man faktiskt bokar en resa och fått bokningsbekräftelse. Detta beror på att vouchern/värdebeviset inte är något paketreseavtal utan endast ett tillgodohavande. En förutsättning för att den ställda resegarantin ska kunna tas i anspråk är att paketreseavtalet inte fullgörs till följd av att arrangören blir insolvent eller går i konkurs.

Eftersom vouchern/värdebeviset inte utgör ett paketreseavtal har resenären mot bakgrund av lagens utformning inte rätt till ersättning ur resegarantin med stöd av vouchern/värdebeviset. Det är först när vouchern/värdebeviset används för att boka en ny paketresa som ett paketreseavtal uppstår. Det krävs alltså att resenären aktivt använder vouchern/värdebeviset för att ett paketreseavtal ska komma till stånd. Om det nya paketreseavtalet inte fullgörs till följd av researrangörens insolvens eller konkurs kommer den nya resan att omfattas av den ställda resegarantin.

Kammarkollegiet lämnade vidare bl.a. följande lägesrapport:

Både paketreselagen och resegarantilagen utgör konsumentlagstiftning som syftar till att skydda konsumenten. Resor som ställs in på grund av de rådande restriktionerna omfattas dock inte av resegarantilagen. Resenärer

som fått sina resor inställda på grund av coronapandemin och/eller UD:s avrådan ska få återbetalning av researrangören enligt paketreselagens bestämmelser. Många av dessa resenärer får dessvärre inte någon ersättning alls i de fall researrangörer försätts i konkurs innan de har gjort någon återbetalning till sina resenärer. Kammarkollegiet har löpande informerat resenärer som hört av sig till myndigheten att undersöka möjligheterna att boka om den inställda resan till ett senare tillfälle. På så sätt omfattas den nya resan av resegarantin vid eventuell framtida konkurs.

En mycket stor del av de ansökningar som Kammarkollegiet redan har tagit emot till följd av pandemins utbrott har avslagits eftersom resegarantilagens bestämmelser inte blir tillämpliga i dessa fall. Dessa resenärer kan sägas hamna ”mellan stolarna” och står utan den ersättning som de egentligen har rätt till enligt syftet med det bakomliggande paketresedirektivet. Många resenärer har till Kammarkollegiets handläggare uttryckt en frustration över den gällande lagstiftningen på området. Det gäller framförallt resenärer som har fått beskedet om att de har rätt till ersättning enligt paketreselagen men som inte har hunnit få någon ersättning eftersom deras reseföretag, innan återbetalning, har försätts i konkurs eller inlett företagsrekonstruktion.

Statligt lån till arrangörer av paketresor för återbetalning till resenärer

På förslag av regeringen beslutade riksdagen den 3 februari 2021 om att i en extra ändringsbudget för 2021 anslå 679 000 000 kronor för utgifter för lån till arrangörer eller återförsäljare av paketresor för återbetalning eller prisavdrag till resenärer enligt paketreselagen till följd av spridningen av sjukdomen covid-19 och för administrationen av dessa lån.¹ Det är fråga om ett nytt anslag (1:25 *Researrangörslån*) inom utgiftsområde 24 Näringsliv.²

I propositionen (s. 52 f.) anförde regeringen bl.a. följande:

Spridningen av covid-19 har inneburit att resor avbeställts, ställts in eller avbrutits i förtid.

— — —

En stor andel av den skuld som uppkommit för arrangörer av paketresor till följd av spridningen av covid-19 har betalats tillbaka. Alla resenärer har dock ännu inte fått tillbaka sina pengar och den utestående skulden beräknas till 675 miljoner kronor. För att möjliggöra återbetalning till drabbade resenärer anser regeringen att staten bör ge lån till arrangörer av paketresor. Lånet bör avse återbetalning till resenärer enligt 3 kap. 9 § och prisavdrag enligt 4 kap. 7 § paketreselagen. Lån bör också ges till en sådan återförsäljare som enligt 4 kap. 1 § andra stycket paketreselagen har samma ansvar som en arrangör. Lånen får endast avse återbetalningar m.m. för sådana resor som bokats före den 31 oktober 2020 och som skulle ha påbörjats någon gång under perioden 1 mars 2020 – 31 januari 2021 eller som påbörjats och avbrutits under den perioden. [– – –] Stödet förutsätter godkännande av Europeiska kommissionen.

¹ Researrangörslånen regleras i förordningen (2021:57) om statligt lån till arrangörer och återförsäljare av paketresor till följd av spridningen av sjukdomen covid-19, som trädde i kraft den 10 februari 2021.

² Se prop. 2020/21:77 Extra ändringsbudget för 2021 – Stöd till företag, medel för vaccinering och andra åtgärder med anledning av coronaviruset, bet. 2020/21:FiU40 och rskr. 2020/21:179.

Åtgärder inom EU

Kommissionens rekommendation om värdebevis som ett alternativ till ersättning på grund av covid-19-pandemin

Den 13 maj 2020 antog kommissionen en rekommendation som syftar till att säkerställa att vouchrar (värdebevis) blir ett mer attraktivt och tillförlitligt alternativ till ersättning i pengar vid inställda paketresor och transporttjänster (flyg, tåg, buss och färja).³ Rekommendationen ingår som en del i kommissionens turism- och transportpaket. I ingressen till rekommendationen anges att om värdebevis kunde göras mer attraktiva skulle passagerare och resenärer i större utsträckning ta emot dem som ett alternativ till ersättning i pengar. Detta skulle bidra till att minska likviditetsproblemen för transportföretag och arrangörer och skulle i slutändan kunna leda till ett bättre skydd för passagerarnas och resenärernas intressen (skäl 15). Rekommendationen innebär bl.a. följande: De värdebevis som erbjuds i stället för återbetalning bör skyddas mot transportföretagets eller arrangörens insolvens. Ett värdebevis bör gälla i minst 12 månader och vara återbetalningsbart om det inte utnyttjas. Kommissionen uppmanar även medlemsstaterna att överväga att inrätta garantisystem för värdebevis för att säkerställa att passagerare och resenärer ersätts i händelse av att utställaren av värdebeviset blir insolvent.

Konsumentagendan

Den 13 november 2020 presenterade kommissionen en ny konsumentagenda för EU, Ny strategi för konsumentpolitiken – en hållbar återhämtning genom stärkt konsumentresiliens (COM(2020) 696). Strategin avser bl.a. att främja en grönare, mer digital och rättvisare inre marknad i syfte att öka förtroendet hos konsumenterna. Strategin omfattar 22 åtgärder inom fem prioriterade områden. Några av åtgärderna rör covid-19-pandemin.

När det gäller åtgärder som beaktar pandemin anför kommissionen bl.a. att erfarenheterna från pandemin och tidigare händelser fordrar en djupare analys av huruvida det nuvarande regelverket för paketresor (också när det gäller insolvensskydd) fortfarande är helt i stånd att alltid säkerställa ett robust och heltäckande konsumentskydd med beaktande även av utvecklingen i fråga om passagerarrättigheter. Kommissionen planerar att senast 2022 analysera i vilken mån paketresedirektivet fortfarande fyller sin funktion mot bakgrund av den senaste tidens kriser och på grundval av 2021 års rapport om direktivets tillämpning (åtgärd 1).

³ Kommissionens rekommendation (EU) 2020/648 av den 13 maj 2020 om värdebevis som erbjuds passagerare och resenärer som ett alternativ till ersättning för inställda paketresetjänster och transporttjänster mot bakgrund av covid-19-pandemin.

Kommissionens rapport om tillämpningen av paketresedirektivet

Kommissionen presenterade den 26 februari 2021 en rapport om tillämpningen av paketresedirektivet (COM(2021) 90). I rapporten tar kommissionen bl.a. upp covid-19-pandemin och dess praktiska konsekvenser för resenärer och arrangörer. Kommissionen anför, när det gäller nästa steg, att de frågor som beskrivs i rapporten kräver ytterligare analys. I synnerhet bör de fulla effekterna av covid-19-krisen på sektorn och konsumentskyddsnivån utvärderas ytterligare. I likhet med vad som aviserades i den nya strategin för konsumentpolitiken kommer kommissionen med utgångspunkt i resultaten av rapporten senast 2022 att genomföra en djupare analys av det nuvarande regelverket för paketresor (se ovan). Kommissionen anför att den kommande djupgående analysen inte syftar till att försvaga konsumentskyddet. Tvärtom avser kommissionen att bedöma hur paketresedirektivets höga konsumentskyddsnivå kan säkerställas, hur konsumenternas rättigheter reellt alltid kan genomdrivas och hur en rättvisare fördelning av bördan mellan ekonomiska aktörer längs värdekedjan skulle kunna bidra till detta mål.

Kommissionen kommer vidare att bedöma om skillnaderna mellan paketresedirektivet och förordningarna om passagerares rättigheter när det gäller skydd vid obestånd och avbeställning är motiverade eller om reglerna bör anpassas mer och om det bör föreslås särskilda regler för situationer som liknar pandemin i syfte att skydda konsumenterna bättre.

Frågesvar och interpellationsdebatter

Ett flertal skriftliga frågor har ställts om åtgärder med anledning av inställda resor på grund av covid-19-pandemin. Riksdagen höll även interpellationsdebatter i ämnet den 1 oktober 2020 (ip. 2020/21:15) och den 10 november 2020 (ip. 2020/21:81). Den 22 december 2020 anförde statsrådet Lena Micko bl.a. följande som svar på en skriftlig fråga om konsumentskyddet när resebolag går i konkurs (fr. 2020/21:1022):

Konsumentskyddet i samband med resor är i grunden på en hög nivå och i hög utsträckning harmoniserat inom EU. Till följd av den pågående pandemin har många konsumenter fått vänta länge på återbetalningar som de har rätt till. Vissa konsumenter har också drabbats av att reseföretaget gått i konkurs. När det gäller paketresor eller sammanlänkade researrangemang kan resenärer under vissa förutsättningar få ersättning ur det branschfinansierade resegarantisystem som administreras av Kammarkollegiet. Sverige har valt att genomföra paketresedirektivets regler om insolvensskydd utan att gå utöver de krav som ställs i direktivet, vilket innebär att ersättning enbart kan betalas från resegarantisystemet vid arrangörens insolvens. Det är enbart paketresor och sammanlänkade researrangemang som omfattas, dvs. inte resor med reguljärflyg.

Eventuella behov av ändringar i den svenska lagstiftningen och det bakomliggande EU-regelverket måste analyseras noggrant utifrån olika aspekter. Det gäller inte minst hur balansen mellan konsumenters och näringsidkares intressen i det harmoniserade konsumentskyddet inom EU kan säkerställas på lång sikt. EU-kommissionen har i november presenterat sin nya strategi för konsumentpolitiken. I den anges bl.a. att det krävs en

analys av om det nuvarande regelverket för paketresor, också när det gäller insolvensskydd, fortfarande är helt i stånd att alltid säkerställa ett robust och heltäckande konsumentskydd. Även utvecklingen i fråga om passagerarrättigheter ska beaktas. Kommissionen avser därför att senast 2022 analysera i vilken mån paketresedirektivet fortfarande fyller sin funktion mot bakgrund av den senaste tidens kriser och på grundval av 2021 års rapport om direktivets tillämpning.

Sammanfattningsvis är det många frågor som behöver analyseras i ljuset av utvecklingen. Ett sådant analysarbete pågår i Regeringskansliet. Regeringen följer utvecklingen mycket noggrant och deltar aktivt i de samråd som äger rum på EU-nivå. Ytterligare åtgärder kan inte uteslutas, men jag kan inte nu föregripa de analyser som pågår. Jag kommer att fortsätta arbeta för ett starkt konsumentskydd i Sverige och i EU.

Tidigare behandling i utskottet av liknande förslag om utskottsinitiativ

Våren 2020 behandlade utskottet ett förslag till utskottsinitiativ från Moderaterna om paketreselagens bestämmelser om återbetalning vid inställda eller avbokade resor samt ett förslag till utskottsinitiativ från Sverigedemokraterna om konsumenters rätt till ersättning vid inställda resor. Utskottet beslutade den 7 maj 2020 att inte ta något initiativ. Mot beslutet reserverade sig ledamöterna från Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna. De ansåg att utskottet borde ha tagit ett initiativ med utgångspunkt i de framlagda förslagen (prot. 2019/20:34).

Hösten 2020 behandlade utskottet ytterligare ett förslag till utskottsinitiativ från Sverigedemokraterna om en fond för återbetalning till resenärer enligt flygpasagerarförordningen och paketreselagen på grund av inställda resor. Utskottet beslutade den 17 september 2020 att inte ta något initiativ. Mot beslutet reserverade sig återigen ledamöterna från Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna och ansåg att utskottet borde ha tagit ett initiativ enligt det framlagda förslaget (prot. 2020/21:3).

Utskottets ställningstagande

Resebranschen är en av de branscher som har drabbats hårdast av covid-19-pandemin. Resor har avbeställts, ställts in eller avbrutits i förtid. Pandemin har nu pågått i ungefär ett år, och den har lett till att svenska researrangörer på kort tid blivit återbetalningsskyldiga för i princip alla beställda paketresor oavsett om de fått tillbaka motsvarande medel från sina underleverantörer. Parallellt med detta har nya bokningar av resor minskat kraftigt, vilket gör att många researrangörer nästan helt står utan intäkter samtidigt som de möts av mycket stora återbetalningskrav. Detta gör att det finns en påtaglig risk för att många researrangörer tvingas i konkurs. Som en följd av detta har många resenärer inte fått tillbaka pengar för resor som ställts in eller avbokats eller så har de tvingats vänta länge på återbetalning.

Det nuvarande resegarantisystemet ger endast skydd för resenärerna när ett reseavtal inte fullgörs till följd av insolvens hos researrangören. Det finns

därför en risk att många av de konsumenter som har tvingats ställa in bokade resor med anledning av pandemin inte kommer att få sina pengar tillbaka från arrangören.

Utskottet kan vidare konstatera att även flygbranschen har drabbats hårt av pandemin, och ett antal flygbolag har redan försatts i konkurs. Detta har i en del fall drabbat konsumenter som bokat en reguljär flygresa och som inte fått någon återbetalning av biljettpriset.

Konsumentskyddet i samband med resor är i stor utsträckning harmoniserat inom EU. Utskottet förutsätter att regeringen är aktiv i det arbete med dessa frågor som pågår inom EU.

Oaktat detta har pandemin blottlagt allvarliga brister när det gäller konsumentskyddet i det nuvarande svenska resegarantisystemet. Det är uppenbart att det behövs ett system som säkerställer att resenärerna har ett ekonomiskt skydd när ett arrangemang måste ställas in på grund av orsaker som ligger utanför arrangörens kontroll samtidigt som reseföretag skyddas från konkurs. De medel som har skjutits till för researrangörslån i den extra ändringsbudgeten är ett välkommet första steg, men det ensamt är inte tillräckligt för att åstadkomma en hållbar lösning för framtiden. För att få till stånd en sådan lösning anser utskottet att det behöver göras en bred och förutsättningslös översyn av det svenska resegarantisystemet. Det kan eventuellt behövas lagändringar när det gäller resegarantierna.

När det gäller finansieringen vill utskottet påpeka att det kan finnas en risk för urholkning av resegarantierna om dessa skulle tas i anspråk vid fler situationer än i dag. I stället kan det enligt utskottet behövas någon form av kompletterande finansieringslösning, t.ex. en särskild branschfinansierad stödfond som kan användas för att finansiera återbetalning av resor som har ställts in på grund av extraordinära omständigheter som naturkatastrofer, pandemier, krigssituationer osv.

Mot bakgrund av det som utskottet anfört ovan bör regeringen snarast tillsätta en utredning som ser över utformningen av det svenska resegarantisystemet och tar fram en lösning som säkerställer att resenärer har ett starkare ekonomiskt skydd. Regeringen bör också låta utreda hur ett bättre skydd för passagerare vid reguljärflygresor skulle kunna utformas. I händelse av att ett flygbolag går i konkurs som en följd av händelser som ligger utanför flygbolagens kontroll bör strandsatta resenärer kunna tas hem och en återbetalning av biljettpriset ske.